

RAPORT ZESPOŁU ROBOCZEGO DS. PRODUKTÓW TRADYCYJNYCH I REGIONALNYCH

Zgodnie z zapowiedzią Prezesa Rady Ministrów kontynuacją spotkania z producentami produktów tradycyjnych, regionalnych i lokalnych, które odbyło się 28 września 2011 r., były prace prowadzone przez zespół roboczy pod kierownictwem Pełnomocnika Prezesa Rady Ministrów ds. Ograniczenia Biurokracji. Celem dyskusji, podjętej wspólnie z przedstawicielami administracji rządowej oraz samorządowej, przedstawicielami instytucji kontrolnych oraz reprezentantami producentów produktów lokalnych i tradycyjnych było opisanie rozwiązań jak najbardziej przyjaznych dla produkcji i dystrybucji produktów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego produkowanych przez małe zakłady wg tradycyjnych receptur.

Podstawą rozważań były problemy, którymi podzielili się przedsiębiorcy produktów tradycyjnych produkowanych na małą skalę podczas spotkania 28 września. Prace skupiły się na trzech obszarach uznanych przez producentów oraz przedstawicieli samorządu za najważniejsze dla usprawnienia/ułatwienia procesu produkcji oraz komercjalizacji produkcji małych zakładów.

Po pierwsze, eksperci zastanawiali się nad adekwatnością rozwiązań prawnych dla ograniczonej produkcji pochodzenia zwierzęcego, porównując je z rozwiązaniami w innych krajach oraz analizując potencjalne możliwości uelastycznienia i skuteczniejszego wykorzystania obowiązujących przepisów.

Po drugie, ważnym obszarem refleksji była próba opisanie kontaktów najmniejszych producentów z instytucjami kontrolnymi, odpowiedzialnymi za monitorowanie produkcji oraz wprowadzania do obiegu produktów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego. Do współpracy zaproszeni zostali przedstawiciele tych instytucji, którzy wspólnie zastanawiali się nad metodami skuteczniejszego wsparcia zakładów specjalizujących się w produkcji produktów tradycyjnych.

Prace skupiły się także na próbie opisanie instrumentów wsparcia rozwoju produkcji tradycyjnej i regionalnej z wykorzystaniem środków publicznych krajowych oraz unijnych.

Poniżej znajduje się podsumowanie refleksji w tych trzech obszarach oraz sugestie konkretnych działań, których aktywne wdrożenie ma szansę wesprzeć rozwój produkcji tradycyjnej i regionalnej w Polsce.

1) Rozwiązania prawne regulujące działalność marginalną, lokalną i ograniczoną wobec produktów pochodzenia zwierzęcego i roślinnego

a) Rozwiązania polskie na tle innych państw UE

Zgodnie z postulatem producentów zespół roboczy podjął próbę oceny adekwatności rozwiązań prawnych regulujących działalność małych zakładów. Zgodnie z rozporządzeniami

UE, w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego działalność taka nazywana jest działalnością marginalną, lokalną i ograniczoną (MOL) i regulowana jest na poziomie prawa krajowego. W Polsce obowiązuje rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków uznania działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej z 8 czerwca 2010 r. Nie istnieją analogiczne rozwiązania dla produkcji pochodzenia roślinnego.

W ramach działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej producenci mogą wytwarzać produkty pochodzenia zwierzęcego, w tym o tradycyjnym charakterze, na małą skalę, z przeznaczeniem na rynek lokalny. Celem takiego sposobu opisanego typu produkcji jest stworzenie przestrzeni na zachowanie tradycyjnych metod produkcji oraz wyjątkowego charakteru dziedzictwa kulinarnego UE na poziomie regionalnym, przy jednoczesnym zachowaniu najwyższej jakości żywności oraz bezpieczeństwa konsumentów. Sposobem realizacji tych celów jest ograniczenie obszaru prowadzenia dostaw wyprodukowanych produktów do zakładów prowadzących handel detaliczny, takich jak, np. sklepy lub restauracje, do formuły „rynku lokalnego”.

Refleksja zespołu roboczego dotyczyła przede wszystkim adekwatności interpretacji przez polskie władze lokalnego charakteru handlu detalicznego produktami tradycyjnymi i regionalnymi. W poprzednim akcie prawnym regulującym warunki prowadzenia takiej działalności obszar prowadzenia dostaw obejmował dane województwo (w którym wykonywana jest produkcja) oraz sąsiednie województwa. Zgodnie z cytowanym powyżej rozporządzeniem, obecnie obszar komercjalizacji obejmuje województwo produkcji oraz powiaty ościenne.

Z informacji pozyskanych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi m.in. z ambasad państw członkowskich Unii Europejskiej oraz z bazy danych systemu TRIS wynika, że obszar prowadzenia dostaw określony przez inne państwa członkowskie w odniesieniu do działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej na ogół nie przekracza promienia 80-100 km od miejsca produkcji.¹

Obszar prowadzenia dostaw produktów pochodzenia zwierzęcego w ramach działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej w niektórych państwach członkowskich Unii Europejskiej	
Państwo	Obszar dopuszczalnej komercjalizacji
Belgia	80 km
Niemcy	100 km
Irlandia	100 km
Hiszpania	w obrębie gminy lub w obszarze działania nadzorujących organów sanitarno-weterynaryjnych

¹ Wbrew istniejącemu obowiązkowi nie wszystkie państwa członkowskie UE dokonały notyfikacji przepisów dotyczących działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej (np. Węgry). Te państwa, które nie dopełniły obowiązku notyfikacji, nie są z reguły skłonne do udzielania informacji na temat przepisów krajowych obowiązujących w tym zakresie.

Wielka Brytania	w obrębie hrabstwa oraz hrabstwa sąsiedniego lub do 30 mil/50 km
Węgry	w obrębie całego kraju
Francja	80 km (+120 km na obszarach o ograniczeniach geograficznych)
Polska	województwo i powiaty sąsiadujące z tym województwem

Źródło: opracowanie własne zespołu zadaniowego na podstawie danych KE i państw członkowskich.

Powyższe dane wskazują, że obszar dostaw obowiązujący w Polsce w odniesieniu do przedmiotowej działalności jest korzystniejszy niż obszary wyznaczone przez inne państwa członkowskie. Przykładowo, odległość z Korycina do Białej Podlaskiej, gdzie mogą być prowadzone dostawy, wynosi ok. 170 km, do Siedlec – ok. 165 km, a do Sokołowa Podlaskiego ok. 140 km.

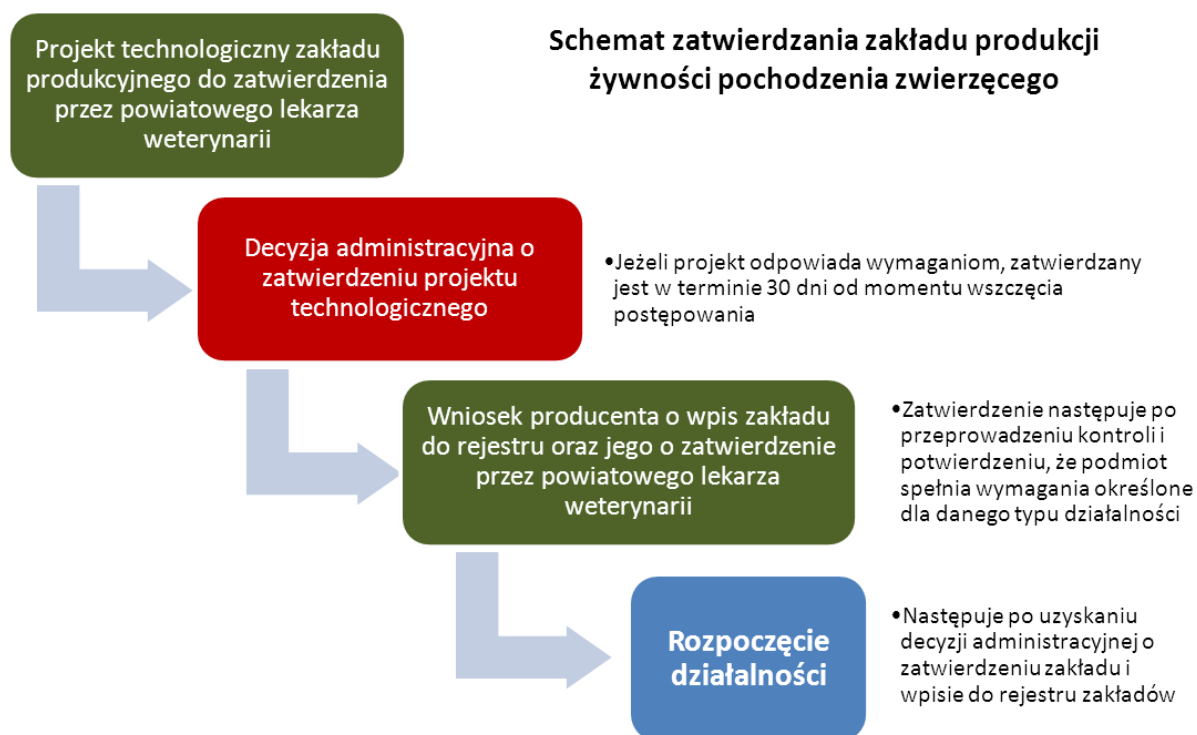
Podsumowując, obszar dostaw przyjęty w obowiązującym rozporządzeniu w porównaniu z rozwiązaniami obowiązującymi w innych państwach członkowskich jest korzystny dla podmiotów prowadzących w Polsce taką samą działalność. Natomiast podmioty zamierzające rozwinąć produkcję i prowadzić dostawy swoich produktów na obszarze większym, niż obszar danego województwa i powiatów sąsiednich, powinny podjąć działania mające na celu zatwierdzenie zakładu. Produkcja oparta o receptury tradycyjne może w tym wypadku korzystać z derogacji wynikających ze specyfiki produkcji.

b) możliwość uzyskania derogacji ze względu na specyfikę produkcji dla produktów regionalnych

Z przeprowadzonej analizy wynika, iż szereg zakładów wskazujących na zbyt restrykcyjne ograniczenie geograficzne sprzedaży znalazło się w fazie pośredniej wzrostu, w której rozwiązania dla MOL okazują się zbyt restrykcyjne geograficznie, zaś ich obroty nie pozwalają im na wykorzystanie możliwości, jakie oferuje procedura zatwierdzenia produkcji.

Rozwiązania przyjęte w polskim prawodawstwie pozwalają na zatwierdzanie zakładów produkcyjnych z odstępstwami od stosowania niektórych przepisów dotyczących technologii produkcji ze względu na jej specyfikę. Kwestie te reguluje *Ustawa o produktach pochodzenia zwierzęcego* z 16 grudnia 2005 r. oraz rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie ogólnych odstępstw od wymagań higienicznych w zakładach produkujących żywność tradycyjną pochodzenia zwierzęcego z 27 lipca 2007 r. Taka formuła zatwierdzenia oznacza, iż możliwe jest uzyskanie specjalnej derogacji, która pozwala z procesu produkcji wyłączyć konieczność stosowania tych norm lub przepisów, których spełnienie zaburzyłoby ustalony tradycją proces produkcji. Konsekwencją takiego odstępstwa nie może być oczywiście negatywny wpływ na bezpieczeństwo produkowanej żywności lub bezpieczeństwo konsumenta.

Poniżej znajduje się schemat przedstawiający proces zatwierdzania zakładu prowadzącego produkcję żywności pochodzenia zwierzęcego, w tym o tradycyjnym charakterze, który zgodnie z obowiązującym prawodawstwem podlega nadzorowi Inspekcji Weterynaryjnej.

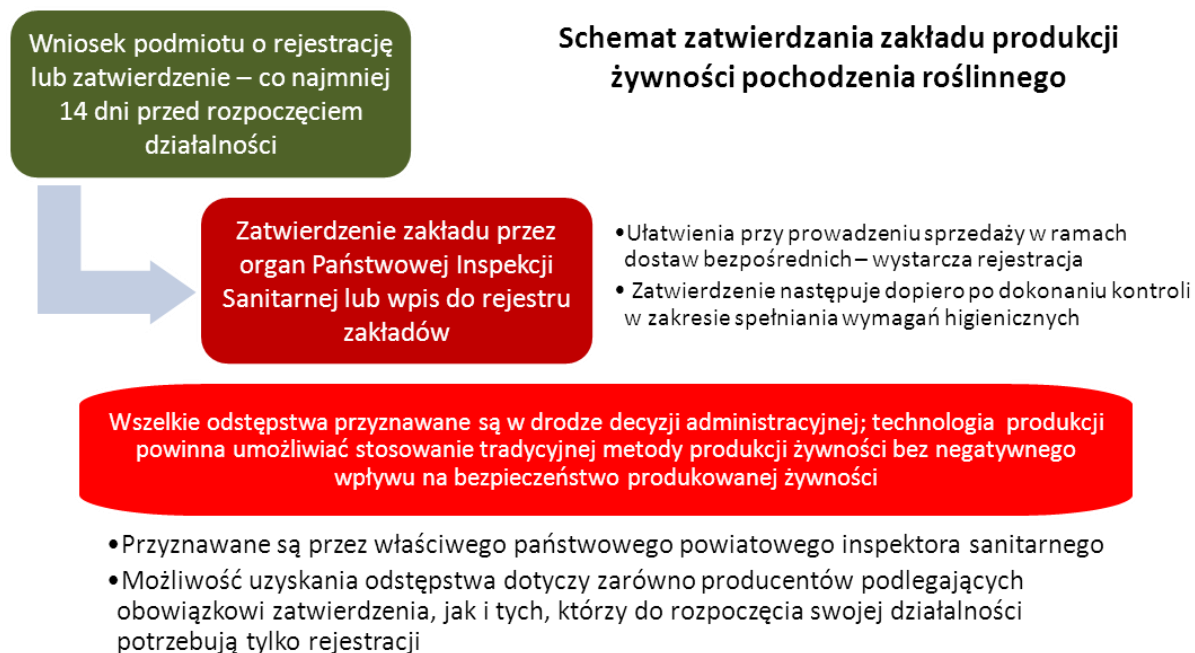
Wszelkie odstępstwa przyznawane są w drodze decyzji administracyjnej; technologia produkcji powinna umożliwiać stosowanie tradycyjnej metody produkcji żywności bez negatywnego wpływu na bezpieczeństwo produkowanej żywności

- Przyznaje je powiatowy lekarz weterynarii i powiadamia Głównego Lekarza Weterynarii, który następnie informuje Komisję Europejską oraz pozostałe państwa Unii Europejskiej
- Mogą zostać przyznane zakładom, np. w zakresie materiałów z jakich zbudowane są ściany, a także rodzaju środków do czyszczenia i dezynfekcji pomieszczeń
- Możliwość uzyskania odstępstwa dotyczy zarówno producentów żywności pochodzenia zwierzęcego o tradycyjnym charakterze w zakładach zatwierdzanych, jak i w **MOLach**.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRiRW

Kwestie rozpoczynania działalności przez producentów żywności pochodzenia roślinnego regulowane są w *Ustawie o bezpieczeństwie żywności i żywienia z 25 sierpnia 2006 r.* Natomiast wszelkie odstępstwa przyznawane są na podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia w *sprawie ogólnych odstępstw od wymagań higienicznych w zakładach produkujących żywność tradycyjną niezwierzęcego pochodzenia z 18 lutego 2009 r.*

Schemat poniżej przedstawia proces zatwierdzania zakładu, który będzie się zajmował produkcją żywności pochodzenia roślinnego. Nadzór w tym wypadku pełni Państwowa Inspekcja Sanitarna.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIS

Podsumowując, zatwierdzanie zakładów produkcyjnych z derogacjami wynikającymi ze specyfiki produkcji produktów tradycyjnych stanowi ciekawą alternatywę dla małych zakładów chcących rozszerzyć działalność produkcyjną i komercjalizować produkty poza obszarem geograficznym ustalonym przez rozporządzenie o MOLach. Ważne jest w tym wypadku ustanowienie skutecznych procedur współpracy przedsiębiorców oraz instytucji odpowiedzialnych za zatwierdzanie i dopuszczanie do obrotu. Analiza statystyk uzyskanych derogacji pokazuje, że jest to metoda stosowana sporadycznie i wymaga lepszej promocji zarówno po stronie producentów, jak i przedstawicieli instytucji kontrolnych [więcej w punkcie 2].

c) Analiza uregulowań sprzedaży internetowej

W toku rozważań nad uregulowaniami prawnymi dotyczącymi bezpieczeństwa żywności oraz konsumentów przy produkcji i wprowadzaniu do obrotu produktów tradycyjnych i regionalnych przedstawiciele producentów podnieśli kwestię braku specyficznych rozwiązań prawnych dla transakcji dokonywanych za pośrednictwem internetu (sprzedaży internetowej) produktów pochodzenia zwierzęcego oraz roślinnego.

W związku z tym, że przepisy rozporządzenia UE w sprawie higieny środków spożywczych, jak i przepisy wydane w trybie tego rozporządzenia, które mają zastosowanie w przypadku prowadzenia działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej, nie regulują kwestii związanych ze sprzedażą internetową żywności, należy uznać, że jakakolwiek forma sprzedaży żywności w odniesieniu do takiej działalności jest dozwolona, pod warunkiem spełnienia wymagań dotyczących sprzedaży marginalnej, lokalnej i ograniczonej. Wymagania te obejmują również środki transportu, którymi żywność jest dostarczana konsumentowi

końcowemu oraz zakładom prowadzącym handel detaliczny z przeznaczeniem dla konsumenta końcowego. Spełnienie tych wymogów ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa produktów pochodzenia zwierzęcego w ramach działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej.

W kwestii produktów pochodzenia roślinnego, podmiot prowadzący działalność gospodarczą w zakresie pośrednictwa w sprzedaży żywności, także na odległość (sprzedaży wysyłkowej, w tym sprzedaży przez internet), jest obowiązany uzyskać rejestrację przez właściwy organ Państwowej Inspekcji Sanitarnej (jest zwolniony z zatwierdzenia, które jest obowiązkowe – z pewnymi wyjątkami – w przypadku wszystkich podmiotów produkujących środki spożywcze pochodzenia roślinnego oraz prowadzących obrót żywnością).

W przypadku, gdy podmiot ten korzysta dodatkowo z pomieszczeń do magazynowania sprzedawanej żywności, podlega on rejestracji i zatwierdzeniu w drodze decyzji wydawanej przez właściwy organ Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Zatwierdzenie takie dokonywane jest na podstawie kontroli pomieszczenia magazynowego przez pracownika organu Państwowej Inspekcji Sanitarnej, w trakcie której sprawdzane jest spełnienie wymagań higienicznych.

Należy zatem rozumieć, iż brak specyficznych rozwiązań odnośnie sprzedaży wysyłkowej (w tym sprzedaży internetowej) dla produktów żywnościowych nie stanowi przeszkody dla prowadzenia tej formy sprzedaży. Innymi słowy, każdy podmiot, który zdobędzie uprawnienia do produkcji i sprzedaży produktów żywnościowych automatycznie może również handlować nimi przez internet o ile spełnione zostaną wymagania nałożone na proces produkcji i wprowadzania do obrotu wynikające z innych przepisów.

d) Ocena zasadności wprowadzania regulacji dla produktów pochodzenia roślinnego analogicznych do MOL dla produktów pochodzenia zwierzęcego

Dla żywności pochodzenia roślinnego wprowadzono pojęcie dostaw bezpośrednich. Polegają one na dostarczaniu małych ilości nieprzetworzonych surowców do konsumentów finalnych lub do zakładów detalicznych zaopatrujących konsumentów finalnych bezpośrednio przez producentów produkcji pierwotnej. Działalność ta podlega jedynie rejestracji przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej (jest zwolniona z obowiązku zatwierdzenia) i może być prowadzona na terenie województwa, w którym odbywa się produkcja pierwotna lub na terenie województw przyległych.

Wielkość obrotu nie może przekraczać wielkości plonów, w skali roku, poszczególnych surowców uzyskanych przez producentów produkcji pierwotnej z gospodarstw rolnych, których są oni właścicielami lub użytkownikami oraz ilości surowców pochodzących z dokonywanych osobiście zbiorów ziół i runa leśnego, osoby dostarczającej środki spożywcze w ramach dostaw bezpośrednich. W podobny sposób zwolnieni z obowiązku zatwierdzenia są producenci żywności tradycyjnej.

Rozwiązania przyjęte dla dostaw bezpośrednich i producentów tradycyjnych produktów pochodzenia roślinnego są innego rodzaju niż rozwiązania przyjęte dla producentów produktów pochodzenia zwierzęcego. Opracowanie nowych rozwiązań prawnych dla produktów tradycyjnych i regionalnych pochodzenia roślinnego na wzór tych obowiązujących dla produktów pochodzenia zwierzęcego jest niecelowe, gdyż dla

tego rodzaju żywności prawo żywnościowe UE nie przewiduje szczegółowych wymagań. Rozwiązania przyjęte dla MOL są rodzajem odstępstw od szczegółowych wymagań dla żywności pochodzenia zwierzęcego określonych w przepisach UE. Prawo żywnościowe UE nie przewiduje tego rodzaju szczegółowych przepisów a zatem również potrzeby odstępstw dla żywności pochodzenia roślinnego. W tym przypadku wystarczające są zatem ogólne wymagania higieniczne.

2) Kontrola produkcji oraz wprowadzanie do obiegu tradycyjnych produktów żywnościowych

Podstawą jakichkolwiek działań oraz regulacji w tym obszarze jest troska o bezpieczeństwo żywności oraz konsumenta. Wszelkie rozwiązania wspierające rozwój zakładów specjalizujących się w produkcji tradycyjnej nie powinny obniżać jakości tej produkcji lub poziomu bezpieczeństwa.

W toku dyskusji postawiono pytanie o liczbę instytucji kontrolujących producentów produktów tradycyjnych. Przedsiębiorcy podnosili kwestię utrudnień jakie stanowić może dla prowadzenia działalności produkcyjnej liczba kontroli. Zgodnie z informacjami przekazanymi przez przedstawicieli producentów, za kontrole odpowiadają obecnie cztery podmioty:

- Inspekcja Sanitarna, podlega Ministrowi Zdrowia;
- Inspekcja Weterynaryjna, podlega Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi
- Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, podlega Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi;
- Inspekcja Handlowa, podlega Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Celem dalszej refleksji mogłaby być optymalizacja obciążeń kontrolnych, przy jednoczesnym utrzymaniu wszystkich wymogów obecnie dla nich ustalonych. Dyskusja przedstawicieli producentów oraz reprezentantów instytucji kontrolnych pokazała także, iż dynamicznie rozwijające się zakłady specjalizujące się w produkcji i obrocie żywności produkowanej w oparciu o tradycyjne receptury, ze względu na nowatorski charakter prowadzonej działalności, spotykają się z brakiem zrozumienia lub brakiem informacji o możliwościach, jakie dają obowiązujące przepisy. Brak jest jednocześnie łatwo dostępnych informacji o wymogach kontrolnych oraz o prawach i obowiązkach producentów produktów tradycyjnych i regionalnych, które służyć mogłyby zarówno producentom, jak i przedstawicielom instytucji kontrolnych.

Zgodnie z przepisami prawa żywnościowego Unii Europejskiej opracowaniem i upowszechnianiem krajowych wytycznych dobrych praktyk powinny zajmować się organizacje branżowe skupiające producentów. W interesie krajowej administracji odpowiedzialnej za promocję przedsiębiorczości oraz produkcji rolnej powinno leżeć jednak zachęcanie do opracowywania krajowych wytycznych dobrej praktyki higieny oraz stosowania zasad HACCP. W przypadku produktów tradycyjnych, których rynek jest w Polsce jeszcze słabo wykształcony zasadna wydaje się również promocja tworzenia samych organizacji branżowych, które spełniałyby rolę odpowiedzialnego partnera w dialogu z administracją.

Kolejnym etapem powinno być tworzenie wytycznych i ich opiniowanie przez właściwe organy i grupy konsumentów. W Polsce za opiniowanie wytycznych odpowiedzialni są Główny Inspektor Sanitarny albo Główny Lekarz Weterynarii, stosownie do kompetencji. Należy podkreślić, że krajowe wytyczne dobrych praktyk mogą być pomocne producentom żywności o tradycyjnym charakterze w rozumieniu podstawowych zasad prawa żywnościowego, jak i wyjaśnieniu wątpliwości dotyczących spełniania wymagań higienicznych. Wytyczne mogą być wykorzystywane przez podmioty nieobowiązkowo, niemniej jednak mogą stać się przydatnym narzędziem służącym do pomocy w podejmowaniu rozstrzygnięć o konieczności, adekwatności lub wystarczalności podejmowanych działań i określeniu środków do osiągnięcia celów zawartych w aktach prawa żywnościowego.

Wytyczne te mogą być również pomocne w ujednoczeniu postępowania zarówno podmiotów zajmujących się produkcją produktów żywnościowych, jak i nadzorujących je organów inspekcji oraz stanowić platformę porozumienia pomiędzy obiema stronami.

Podsumowując, zasadne wydaje się aktywne wsparcie przez Ministerstwo Rolnictwa powstawania organizacji branżowych lub wzmocnienie już istniejących tak, by były wiarygodnym i odpowiedzialnym partnerem w dyskusji z administracją oraz instytucjami kontrolnymi. Wsparciem ze środków publicznych powinno być również objęte tworzenie krajowych wytycznych dobrych praktyk, które stanowiłyby ułatwienie zarówno dla producentów, jak i służb kontrolnych. W toku dalszych prac ważne będzie także przeprowadzenie pogłębionej analizy sposobów optymalizacji funkcjonowania instytucji kontrolnych.

3) Instrumenty wsparcia rozwoju produkcji produktów tradycyjnych

Zgodnie z założeniami reformy polityki wspólnotowej wobec obszarów wiejskich, od roku 2007 wsparcie rozwoju obszarów wiejskich współfinansowane jest przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW). Podstawowym celem EFRROW jest promocja zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich w Unii Europejskiej, która powinna uzupełniać politykę rynkową w ramach wspólnej polityki rolnej, politykę spójności realizowaną w ramach funduszy strukturalnych i wspólną politykę rybołówstwa.

Podstawowym instrumentem pomocy o charakterze inwestycyjnym w zakresie przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych w ramach PROW na lata 2007-2013 jest działanie 123 „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej”, w którym mogą być wspierane projekty realizowane między innymi przez podmioty prowadzące działalność marginalną, lokalną i ograniczoną. W działaniu tym wprowadzono dolny limit wsparcia wynoszący 100 tys. zł.

W przypadku mniejszych projektów inwestycyjnych (wsparcie poniżej 100 tys. złotych na beneficjenta) inwestycje dotyczące przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych mogą uzyskać wsparcie w ramach Działań Osi 3 tj. działania 312 „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” oraz działania 311 „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”.

a) Działanie 123 „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej”

Wsparcie w ramach tego działania dotyczy przedsiębiorstw prowadzących działalność w zakresie przetwórstwa i wprowadzania do obrotu produktów objętych Załącznikiem I do Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (TWE). W związku z tym, iż działalność podmiotów prowadzących działalność marginalną, lokalną i ograniczoną dotyczy przetwarzania produktów rolnych, podmioty te mogą uzyskać pomoc w szerokim zakresie.

b) Działanie 311 „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”

Podstawowym celem działania jest tworzenie pozarolniczych źródeł dochodów oraz promocja zatrudnienia na obszarach wiejskich. Pomoc przyznawana jest w formie refundacji części kosztów kwalifikowalnych inwestycji realizowanych bezpośrednio przez rolników.

c) Działanie 312 „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”

Celem działania jest wzrost konkurencyjności gospodarczej obszarów wiejskich, rozwój przedsiębiorczości i rynku pracy, a w konsekwencji wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich. Zgodnie ze wspólnotową definicją małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) za mikroprzedsiębiorstwo uznaje się przedsiębiorstwo prowadzące działalność gospodarczą, zatrudniające poniżej 10 osób i mające roczny obrót nieprzekraczający równowartości w zł 2 mln euro. Działanie to mogłoby zatem wesprzeć rozwój małych zakładów produkcyjnych.

Zbiorcze przedstawienie statystyk poszczególnych działań mogących wesprzeć działalność producentów produktów regionalnych			
	Działanie 123	Działanie 311	Działanie 312
Złożone wnioski	2.612	16.789	26.651
Zawarte umowy	1.152	9.641	5.532
Łączna kwota dofinansowania (w zł)	1.891.000.000	837.227.000	940.576.000
Wnioski małych producentów / mikroprzedsiębiorców	104	39	41
Łączna kwota dofinansowań wnioskowanych przez małych producentów/ mikroprzedsiębiorców (w zł)	187.000.000	3.459.000	3.752.000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRiRW

d) Podejście Leader i produkty lokalne

Podejście Leader stanowi jedną z czterech osi Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Jest podejściem wielosektorowym, przekrojowym i partnerskim, realizowanym lokalnie na określonym obszarze, którego celem jest przede wszystkim budowanie kapitału społecznego poprzez aktywizację mieszkańców oraz przyczynianie się do powstawania nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich, a także polepszenie zarządzania lokalnymi zasobami i ich waloryzacja. Osiągnięciu tych celów sprzyja włączenie do działania partnerów społecznych i gospodarczych. Partnerzy współpracują w ramach lokalnych grup działania, czyli organizacji działających jako fundacje, stowarzyszenia czy związki stowarzyszeń.

W ramach małych projektów można realizować działania polegające na inicjowaniu powstawania, przetwarzania lub wprowadzania na rynek produktów lokalnych, czyli produktów i usług, których podstawę stanowią lokalne zasoby, tradycyjne sektory gospodarki lub lokalne dziedzictwo, w tym kulturowe, historyczne lub przyrodnicze. W ramach małych projektów możliwe jest również realizowanie działań polegających na podnoszeniu jakości takich produktów.

e) KSOW – dobre praktyki

Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich (KSOW) w Polsce działa poprzez Sekretariat Centralny oraz 16 sekretariatów regionalnych. Głównym celem KSOW na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym oraz wspólnotowym jest zapewnienie efektywnego i dynamicznego rozwoju obszarów wiejskich poprzez wymianę informacji i rozpowszechnianie dobrych praktyk w zakresie realizowanych programów/projektów dotyczących obszarów wiejskich, poprawę wdrażania instrumentów rozwoju obszarów wiejskich oraz zapewnienie efektywnej oceny wdrażania tych instrumentów.

Przedstawione programy pomocowe koncentrują się na wspieraniu działalności inwestycyjnej producentów produktów regionalnych i stanowią źródło finansowania ich dalszego rozwoju. Z punktu widzenia opisywanych problemów ważne są również te środki, które mogą służyć tworzeniu i wzmocnieniu organizacji przedsiębiorców oraz ich działalności rzeczniczej. Z informacji zebranych przez zespół zadaniowy wynika jednak, iż brak jest instrumentów finansowych, które mogłyby bezpośrednio wesprzeć opracowanie i publikację wytycznych i przewodników dobrych praktyk oraz działań ułatwiających kontakty producentów z instytucjami kontrolnymi. Brak jest również danych umożliwiających analizę stopnia wykorzystania dostępnych programów pomocowych przez producentów produktów regionalnych i tradycyjnych. Zasadne wydaje się w związku z tym przeprowadzenie pogłębionej analizy możliwości wykorzystania obecnych i przyszłych programów pomocowych do wsparcia rozwoju małych zakładów specjalizujących się w produkcji żywności tradycyjnej i regionalnej.

Wnioski i rekomendacje

Z przeprowadzonych analiz wynika, iż potrzebna jest dalsza praca nad wzmocnieniem dialogu pomiędzy instytucjami administracji odpowiedzialnymi za wsparcie rozwoju producentów żywności tradycyjnej a samymi producentami. Ważne wydaje się również wsparcie dialogu pomiędzy organizacjami reprezentującymi producentów żywności tradycyjnej a instytucjami kontrolnymi, tak by obowiązujące przepisy mogły zostać wykorzystane do promocji produkcji a nie były postrzegane jako jej hamulec.

Dialog powinien w pierwszej fazie skupić się na wykorzystaniu możliwości oferowanych przez obowiązujące przepisy, przede wszystkim w zakresie zatwierdzania zakładów produkcyjnych z derogacjami wynikającymi ze specyfiki produkcji na podstawie tradycyjnych receptur. Ważne jest by instytucje kontrolne skutecznie rozpowszechniały wiedzę o tych przepisach wśród przedstawicieli terenowych. Wykorzystana powinna być także możliwość promocji dobrych praktyk oraz budowania zaufania pomiędzy producentami a instytucjami kontrolnymi poprzez przygotowanie wytycznych ułatwiających dostosowanie zakładów produkcji do wymogów i oczekiwań kontrolerów.

W aktywny sposób powinny być również promowane środki służące wsparciu rozwoju produkcji, jej certyfikacji i zatwierdzania. Wynikiem dalszej wspólnej dyskusji producentów oraz administracji powinna być również refleksja nad możliwością dostosowania kolejnych programów operacyjnych do specyficznych potrzeb promocji produkcji żywności tradycyjnej i regionalnej w Polsce.